COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 17.10.2006
COM(2006) 597 definitief

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES PARLEMENT

OVER DE LENINGACTIVITEIT VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN IN 2005

{SEC(2006)1306}

.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 3

1. OPGENOMEN LENINGEN 3

2. IN DERDE LANDEN VERSTREKTE LENINGEN 4

2.1. Overzicht 4

2.2. Macrofinanciële bijstand van de Gemeenschap 4

2.3. EIB-leningen in de zuidoostelijke buurlanden, het Middellandse Zeegebied, Azië en Latijns-Amerika, en de Republiek Zuid-Afrika 5

2.3.1. Doelstellingen en prioriteiten van de EIB 5

2.3.2. Verstrekte leningen 6

2.3.3. Risicodeling 7

2.3.4. Samenwerking met andere instellingen 7

2.4. Leningactiviteit in landen die de Overeenkomst van Lomé/Cotonou hebben ondertekend 7

3. GEVOLGEN VAN DE LENINGACTIVITEIT VOOR DE BEGROTING 8

3.1. Begrotingsgaranties 8

3.2. Rentesubsidies 9

3.3. Risicokapitaal 9

INLEIDING

Overeenkomstig de Raadsbesluiten tot instelling van de diverse leninginstrumenten van de Europese Gemeenschappen moet de Commissie het Europees Parlement en de Raad elk jaar op de hoogte stellen van het gebruik dat van deze instrumenten is gemaakt.

Wat de leningactiviteit buiten de Gemeenschap betreft, dient de Commissie het Europees Parlement en de Raad ingevolge de besluiten van 1997 en 2000[1] elk jaar op de hoogte te stellen van de stand van de leningen van de Europese Investeringsbank (EIB) met EU-begrotingsgarantie in de zuidoostelijke buurlanden, het Middellandse Zeegebied, Azië en Latijns-Amerika, en Zuid-Afrika.

Met het oog op de vervulling van deze informatieverplichting wordt in dit verslag de leningactiviteit per betrokken regio beschreven. Om het beeld van de activiteit te vervolledigen, bevat het tevens een beknopt overzicht van de macrofinanciële bijstand van de Gemeenschap aan derde landen en van de rentesubsidies en garanties voor communautaire leningen. Daarnaast bevat het verslag informatie over de leningactiviteit van Euratom.

De tabellen bij dit verslag zijn gepubliceerd in een werkdocument van de diensten van de Commissie. De in de tekst voorkomende verwijzingen naar tabellen hebben derhalve betrekking op de tabellen die in het genoemde werkdocument zijn opgenomen.

1. OPGENOMEN LENINGEN

De Commissie is gemachtigd om namens de respectieve Gemeenschappen (EG en Euratom) op de kapitaalmarkt middelen op te nemen ter financiering van de leningen waartoe de Raad heeft besloten[2]. In 2005 werd een lening opgenomen met het oog op de verlening van macrofinanciële bijstand aan Servië en Montenegro in de vorm van een lening. In het kader van het Euratom-leninginstrument werden drie leningen opgenomen die dienden ter financiering van een lening aan een kerncentrale in Bulgarije en twee leningen aan kerncentrales in Roemenië.

Ondanks het bovenstaande is de totale emissieactiviteit van de Europese Gemeenschappen en de EIB met 6% toegenomen van 49,9 miljard EUR in 2004 tot 52,9 miljard EUR in 2005 (zie tabel 1.1), hetgeen vooral toe te schrijven is aan een stijging van de door de EIB opgenomen leningen.

Op 31 december 2005 stond voor in totaal 250,1 miljard EUR aan leningen uit (na verrekening van aflossingen, annuleringen en wisselkoersschommelingen), hetgeen neerkomt op een toename met 15,5% ten opzichte van 2004 (zie tabel 1.2).

---

1 Rechtsgrond: Besluit 97/256/EG van de Raad voor het eerste algemene mandaat en Besluit 2000/24/EG van de Raad, als gewijzigd, voor het tweede, alsook de Besluiten 98/348/EG, 98/729/EG, 99/786/EG, 2000/24/EG, 2000/688/EG, 2000/788/EG, 2001/777/EG, 2001/778/EG, 2005/47/EG en 2005/48/EG.

2 Het EGKS-Verdrag is in 2002 afgelopen. De kredieten voor het nieuw communautair instrument (NCI) zijn volledig besteed en de laatste in het kader van het NCI verstrekte lening was eind 2004 volledig afgelost. Voor deze instrumenten werden geen middelen meer opgenomen en in het kader ervan zullen geen leningen meer worden verstrekt.

Uit de uitsplitsing van de emissies per valuta (zie tabel 1.3) blijkt dat het aandeel van de euro is gedaald van 44,9% in 2004 tot 37,5% in 2005, terwijl dat van de emissies in andere communautaire valuta's is toegenomen van 13,0% tot 23,0%. Het aandeel van de niet-communautaire valuta's liep terug van 42,0% tot 39,5% van het totale emissievolume. Het aandeel van de in VS-dollar luidende emissies verminderde van 41,6% tot 27,9%. In 2005 had 97,3% van de leningen een variabele rente (na swaps), tegen 100% in 2004 (percentage vóór swaps: zie tabel 1.3).

2. IN DERDE LANDEN VERSTREKTE LENINGEN[3]

2.1. Overzicht

De financiële steun aan derde landen die samenwerkingsovereenkomsten met de Gemeenschap hebben gesloten, wordt naar gelang van de regio en het doel in verschillende vormen verstrekt. Het betreft doorgaans bilaterale leningen (macrofinanciële bijstand of betalingsbalanssteun) waarmee de Gemeenschap bijdraagt tot het herstel van het macro-economisch evenwicht in het betrokken land. De Commissie beheert deze financieringsoperaties in overeenstemming met de desbetreffende Raadsbesluiten.

In andere gevallen worden de leningen verstrekt in de vorm van hetzij rechtstreekse financiering van individuele projecten, hetzij globale leningen aan banken, die deze leningen vervolgens verdelen ten behoeve van plaatselijke projecten van beperktere omvang. De EIB beheert deze leningen volgens haar gebruikelijke voorwaarden, veelal met een EU-begrotingsgarantie.

Het Euratom-leninginstrument dient voor financiële operaties in lidstaten en bepaalde derde landen ten tijde van de aanneming van het besluit (Armenië, Bulgarije, Hongarije, Litouwen, Oekraïne, Roemenië, Rusland, Slovenië, Slowakije en Tsjechië).

In de bijlage wordt een overzicht gegeven van de geografische regio's ten behoeve waarvan de Gemeenschap leningactiviteiten ontplooit (zie tabel 2.1).

2.2. Macrofinanciële bijstand van de Gemeenschap

Macrofinanciële bijstand (MFB) in de vorm van leningen is per definitie uitzonderlijk en past in het kader van het streven van de internationale gemeenschap om, in samenwerking met de instellingen van Bretton Woods, betalingsbalanssteun te verlenen aan landen die met tijdelijke macro-economische moeilijkheden te kampen hebben. De bijstand van de Gemeenschap is vooral gericht op nabijgelegen regio's, zoals de westelijke Balkan en de Kaukasus. De uitkering van de bijstand wordt afhankelijk gesteld van de verwezenlijking door de begunstigde landen van bepaalde doelstellingen op het gebied van macro-economische stabilisatie en structurele hervorming. Dit heeft tot gevolg dat het aantal leningen per jaar beperkt is en dat moeilijk zinvolle vergelijkingen kunnen worden gemaakt met betrekking tot de ontwikkeling die de verleende bijstand van jaar tot jaar te zien geeft.

---

[3] In 2005 hebben de Gemeenschappen geen leningen aan lidstaten verstrekt. Op 1 mei 2004 zijn tien nieuwe lidstaten tot de Europese Unie toegetreden, hetgeen inhoudt dat vanaf die datum de leningen met begrotingsgarantie aan deze landen niet langer als externe maatregelen worden aangemerkt.

In de bijlage (zie tabel 2.2) wordt een overzicht gegeven van de uit hoofde van dit instrument uitbetaalde leningen en giften. Bovendien wordt daarover ook informatie verstrekt in het jaarlijks verslag van de Commissie over de verlening van MFB aan derde landen[4].

2.3. EIB-leningen in de zuidoostelijke buurlanden, het Middellandse Zeegebied, Azië en Latijns-Amerika, en de Republiek Zuid-Afrika

Deze afdeling vormt het jaarverslag voor 2005 dat ingevolge artikel 2 van Besluit 2000/24/EG van de Raad bij het Europees Parlement en de Raad moet worden ingediend.

2.3.1. Doelstellingen en prioriteiten van de EIB

Wat de **zuidoostelijke buurlanden** betreft, is de EIB in 2005 in zowel de toetredende landen als de toetredingslanden (Bulgarije, Roemenië, Kroatië en Turkije) actief geweest. Tevens is zij in de westelijke Balkan investeringsprojecten in diverse sectoren (hoofdzakelijk infrastructuur, gezondheidszorg, onderwijs en MKB) blijven ondersteunen.

De EIB verleent voorrang aan de verbetering, modernisering en ontwikkeling van de communicatie- en de energiesector, en met name van de trans-Europese netwerken (TEN's) op basis van de weg- en spoorverbindingen die de pan-Europese conferentie van ministers van Vervoer als ontwikkelingsprioriteiten voor de middellange termijn heeft aangemerkt.

Met EIB-projecten verband houdende milieuvraagstukken, evenals milieuprojecten op zich, krijgen voorrang in het kader van de geleidelijke aanpassing van de wetgeving van de betrokken landen aan die van de EU. De EIB verstrekt ook direct of via globale leningen steun aan het MKB en ten gunste van andere initiatieven van het bedrijfsleven (met name buitenlandse directe investeringen), in het bijzonder wanneer er partners uit de Europese Unie bij betrokken zijn.

De EIB heeft nieuwe buitengewone leningen voor concrete milieuprojecten in **Noordwest-Rusland** verstrekt in het kader van het in mei 2005 afgelopen desbetreffende mandaat (in april en mei werden te Sint-Petersburg twee leningovereenkomsten van in totaal 60 miljoen EUR ondertekend, waardoor het totaalbedrag aan in het kader van dit mandaat verstrekte leningen op 85 miljoen EUR is uitgekomen), en tegelijkertijd belangrijke voorbereidingen getroffen met betrekking tot het tweede mandaat (500 miljoen EUR tot juli 2007) voor **Rusland, Oekraïne, Moldavië en Belarus**, dat in december 2004 door de Raad is goedgekeurd en waarvoor de garantieovereenkomst met de Commissie in december 2005 is ondertekend. De Commissie, de EIB en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO) hebben ook gewerkt aan een tripartiet memorandum van overeenstemming betreffende de tenuitvoerlegging van het mogelijke volgende mandaat (2007-2013), waarover momenteel nog wordt onderhandeld en dat betrekking zal hebben op de leningactiviteit in Rusland, Oost-Europa en de zuidelijke Kaukasus[5], en Centraal-Azië[6].

---

4 COM(2006) 391 en bijlage SEC(2006) 938.

5 Oekraïne, Moldavië, Belarus, Armenië, Azerbeidzjan en Georgië.

6 Kazachstan, Kirgizische Republiek, Tadzjikistan, Turkmenistan en Oezbekistan.

De mandaatleningen van de EIB in het **Middellandse Zeegebied** passen in het kader van haar faciliteit voor Euromediterrane investeringen en partnerschap (Femip). Zij worden hoofdzakelijk verstrekt uit hoofde van het Euromediterrane partnerschap en dienen ter ondersteuning van de economische ontwikkeling van de betrokken landen. De EIB steunt individuele investeringsprojecten alsook, via globale leningen, kleinere projecten en het MKB, terwijl tegelijkertijd de financiële sector in deze landen wordt versterkt. Het is niet uitgesloten dat in 2006 een tussentijdse EIB-faciliteit wordt ingesteld ter aanvulling van het in het kader van het lopende mandaat nog beschikbare bedrag (248 miljoen EUR), zodat de EIB in staat is haar activiteit in het Middellandse Zeegebied op een passend niveau te handhaven in afwachting van de inwerkingtreding van het toekomstige mandaat.

De EIB heeft niet alleen mandaatleningen uit hoofde van EuroMed II en leningen op verzoek van de Raad verstrekt, maar ook haar programma van leningen uit eigen middelen, zonder begrotingsgarantie, in het kader van haar mediterrane partnerschapsfaciliteit voortgezet.

De door de EIB uit eigen middelen verstrekte mandaatleningen worden aangevuld met rentesubsidies (voor leningen in de milieusector) en met door de EIB beheerd risicokapitaal uit de EU-begroting. De activiteiten in het kader van het Femip-steunfonds voor de verlening van technische bijstand, dat gebruik maakt van middelen die de Europese Commissie conform de MEDA-verordening toekent, werden voortgezet. 2005 was het eerste werkjaar van het trustfonds van de Femip, dat medio 2004 is opgericht ter aanvulling van het fonds voor de verlening van technische bijstand en dat zich concentreert op het in een vroeg stadium verstrekken van technische bijstand en risicokapitaal.

In 2005 hebben de EIB, de Europese Commissie en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank een memorandum van overeenstemming over een sterker strategisch partnerschap voor samenwerking in de Afrikaanse landen ondertekend, waarmee de reeds lang bestaande onderlinge betrekkingen werden geformaliseerd. Met het oog op het combineren van de middelen en het intensiveren van de samenwerking met instellingen voor bilaterale ontwikkelingsfinanciering uit de lidstaten welke ook in het Middellandse Zeegebied actief zijn, heeft de EIB vorig jaar een overeenkomst met twaalf van dergelijke instellingen ondertekend. Voorts heeft zij een intentieverklaring ondertekend met het *Agence Française de Développement* en de Duitse ontwikkelingsbank KfW.

In **Azië en Latijns-Amerika** financiert de EIB projecten die zowel voor de Gemeenschap als voor de begunstigde landen van nut zijn (medefinanciering met EU-initiatiefnemers, technologieoverdracht, samenwerking op het gebied van energie en milieubescherming). Sinds de tsunami van eind 2004 komen ook wederopbouwinspanningen voor EIB-steun in aanmerking.

In de **Republiek Zuid-Afrika** wil de EIB bijdragen tot een succesvolle tenuitvoerlegging van het programma voor de wederopbouw en ontwikkeling van het land. Naast haar leningactiviteiten stond de EIB de Commissie bij bij het beheer van haar risicokapitaalinstrument.

Voor een beknopt overzicht van de activiteiten van de EIB sinds 2001, zie tabel 2.3.1.

2.3.2. Verstrekte leningen

Voor een uitsplitsing van de leningactiviteit per land en per sector wordt verwezen naar de bijlage (zie afdeling 2.3.2 a – e).

2.3.3. Risicodeling

Besluit 2000/24/EG van de Raad[7], als gewijzigd, voorziet in een globale communautaire garantie voor 65% van het totale door de EIB geleende bedrag. Volgens de risicodelingsregeling dekt deze alle risico's voor projecten met staatsgarantie en alleen het politieke risico voor projecten zonder staatsgarantie. De EIB doet enkel een beroep op de communautaire garantie wanneer de borg voor een projectlening haar niet terugbetaalt; voor projecten zonder staatsgarantie doet ze dat alleen bij wanbetaling om politieke redenen, voor projecten met staatsgarantie kan ze dat doen bij wanbetaling om welke reden dan ook. Indien de EIB een beroep doet op de garantie, doet ze dat voor het hele uitstaande bedrag van de lening aangezien elke lening in de praktijk volledig gedekt is, met dien verstande dat de globale garantie beperkt is tot 65% van het totale door de EIB geleende bedrag.

In de tabellen 2.3.3 en 2.3.3 bis is per mandaat de risicodeling op 31 december 2005 weergegeven (voor het eerste mandaat is het percentage risicodeling sinds eind 2001 gelijk gebleven).

2.3.4. Samenwerking met andere instellingen

In 2005 paste de EIB-activiteit in de toetredende landen en de toetredingslanden in het EU-programma om deze landen te helpen bij de voorbereiding op hun toetreding. De EIB financiert er met name investeringen die erop gericht zijn de infrastructuur van de betrokken landen te integreren in die van de EU en verleent steun aan het MKB. Waar mogelijk worden de projecten medegefinancierd met andere instellingen. De EIB werkt daarbij nauw samen met de Commissie en, in voorkomend geval, met de internationale financiële instellingen die in deze landen actief zijn.

De EIB werkt ook nauw samen met het Phare/Ispa-programma, waarmee ze vruchtbare betrekkingen heeft ontwikkeld die door de begunstigde landen zeer op prijs worden gesteld. Phare verleent vaak bijstand in de pre-investeringsfase voor het onderzoek en de technische bijstand die voor de EIB-projecten nodig zijn. Ook werkt de EIB bij de medefinanciering van infrastructuurprojecten met Phare samen.

In de bijlage (zie de tabellen 2.3.4/2.3.5) wordt een overzicht gegeven van de medefinancieringsbijdragen aan in 2005 door de EIB gefinancierde projecten. Daarnaast zijn ook in het kader van de pretoetredingsfaciliteit van de EIB projecten medegefinancierd, maar dit valt buiten het bestek van dit verslag.

2.4. Leningactiviteit in landen die de Overeenkomst van Lomé/Cotonou hebben ondertekend

De EIB heeft in 2005 in de landen in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ACS) en de landen en gebieden overzee (LGO) voor 537 miljoen EUR aan leningen verstrekt, waarvan 151 miljoen EUR uit eigen middelen en 386 miljoen EUR uit risicokapitaal (zie tabel 2.4).

---

[7] De Raad heeft de EIB bij Besluit 2000/24/EG verzocht "ernaar te streven het commerciële risico van haar totale kredietverlening uit hoofde van dit besluit zo veel mogelijk op basis van een individueel regionaal mandaat voor 30% te dekken met andere dan staatsgaranties. Dit percentage moet, voor zover de marktomstandigheden dat toelaten, worden opgevoerd." Ook in 2005 bleef de EIB de doelstelling voor risicodeling nastreven (30% voor het tweede mandaat, tegen 25% voor het eerste).

3. GEVOLGEN VAN DE LENINGACTIVITEIT VOOR DE BEGROTING

Leningen hebben gevolgen voor de EU-begroting wanneer er communautaire garanties, rentesubsidie of speciale, voor de crediteur met risicodragende activiteiten vergelijkbare voorwaarden aan zijn gekoppeld.

3.1. Begrotingsgaranties

Op 22 december 2004 heeft de Raad besloten een garantie van de Gemeenschap aan de Europese Investeringsbank te verlenen voor verliezen op leningen voor bepaalde projecten in Rusland, Oekraïne, Moldavië en Belarus (Besluit 2005/48/EG). Het algemene plafond van de opengestelde kredietlijn bedraagt 500 miljoen EUR en de EIB komt in aanmerking voor een uitzonderlijke garantie van de Gemeenschap van 100%.

Nog op 22 december 2004 heeft de Raad besloten Besluit 2000/24/EG te wijzigen in het licht van de uitbreiding van de Europese Unie en het Europese nabuurschapsbeleid (Besluit 2005/47/EG).

De nieuwe plafonds voor elke regio zijn:

Zuidoostelijke buurlanden	9 185 miljoen EUR
Middellandse Zeegebied	6 520 miljoen EUR
Azië en Latijns-Amerika	2 480 miljoen EUR
Republiek Zuid-Afrika	825 miljoen EUR
Turkije	450 miljoen EUR

De garantieregeling geldt dus voor maximaal 19 460 miljoen EUR aan leningen en de begroting van de Commissie dekt 65% van dit bedrag (70% onder het vorige mandaat). Bij bovengenoemd besluit wordt de EIB verzocht haar financiële intermediairs om andere (commerciële) garanties te verzoeken wanneer dat mogelijk is. Het streefcijfer is 30% van het maximum, tegen 25% in het kader van het vorige mandaat.

Deze garantieregeling loopt af op 31 januari 2007. Ze kan echter automatisch met zes maanden worden verlengd als het leningplafond niet is bereikt.

Voorts dekt de begroting van de Commissie 65% van een maximumbedrag van 600 miljoen EUR aan leningen aan Turkije (Terra) waarvoor geen risicodeling is gevraagd.

In 2005 (het zesde jaar van het nieuwe mandaat) heeft de EIB leningovereenkomsten gesloten voor in totaal 3 618 miljoen EUR, waardoor het totaalbedrag aan leningen in het kader van het nieuwe mandaat is opgelopen tot 17 238 miljoen EUR (wat overeenstemt met 89% van het maximum), met een risicodelingspercentage dat gelijk is aan 17% van het totaalbedrag van de ondertekende leningovereenkomsten.

De stand van de garanties wordt uitvoerig beschreven in het halfjaarlijkse verslag van de Commissie over de algemene-begrotingsgaranties[8].

3.2. Rentesubsidies

In het kader van een aantal communautaire programma's binnen en buiten de EU zijn rentesubsidies toegekend. De Commissie heeft hierover op verzoek van de Raad een algemene evaluatie opgesteld[9]. De meeste van deze programma's zijn afgelopen en hebben geen gevolgen meer voor de begrotingsuitgaven. Tabel 3.2 van de bijlage biedt een overzicht van de nog lopende programma's en de in de beschouwde periode uitgekeerde rentesubsidies.

3.3. Risicokapitaal

In het kader van de overeenkomsten van Lomé en de Overeenkomst van Cotonou verricht de EIB uit de EOF-begroting gefinancierde risicokapitaaltransacties in de ACS-landen. In de bijlage (zie tabel 2.4) worden hierover nadere bijzonderheden verstrekt.

---

8 COM(2005) 699 en SEC(2005) 1769.

9 COM(2000) 524 van 6 september 2000.